

vols, / que en negre *treboli* s'han replegat», B. Singala (BSAL II, 338b, mall. 1887). «Alsava polseguera pitjor qu'un *trebolí*», AMAlcover, *Contarelles*, 315; i BDLC x, 409; també parlen de *trebolins* a la mar de Lluçmajor (BDLC XIII, 38).⁵

Tربولina [c. 1400]: «Jo fogia per los boscatges de les cobejances carnals e mundenals, e era acabussant e enfangat en lo gorg o *terbolina* de vicis e de pecats», BOliver (*Excitatori*, NCL., 27). El DAG. i AlcM en donen altres cites de l'Empordà i P. Val., on també a mi em consta l'ús; *Seidia*, 155 (text en *garrejar*); a l'Albufera l'he sentit per al 'removiment del fang del fons, que lleva la transparència de l'aigua': «no ha vist? el peix ha fet una *terbolina*» (1962). *Terbolinar* (Mara-gall, DAG.). *Enterbolinat*; i amb nasalització *entremo-linada*.

Pot, encara, semblar derivat de *térbol*/oc. *trebol*, un mot occità i pallarès, *treboloci* 'xivarri', 'maldecap': «e-l *trebolocis* non fon paucs, / car l'ús fon clars, l'altres fon raucs / dels sonals que-l caval porteron», *Flamencia*, v. 7699; i a l'alt Pallars encara ho diuen quasi igual i amb poca diferència de sentit: «no vol cap tant de *trebalósi* aquella bardoma» (JLluís Pall., V. d'Àsua, 1959) 'no vol pas tanta preocupació aqueixa mesquina cosa'. Ens fa pensar en un TURBIDATIO, amb tractament mig-savi del nominatiu, però més aviat crec que resultarà d'un tractament així de TRIBULATIO: encruat, però (d'on la ò), amb REVOLUTIO, si bé atret a la família de *térbol*/*trebol*.

Tربولó(r) 'espessor de l'aigua de mar prop de la costa després d'un temporal' (Cadaqués, BDC XIV, 1966) < **torbaó* (-ATIONE) amb evolució semblant a la de *treboli*. Amb *trebo(r)* cf. ribag. comú *tribós* 'camí batut' (Sopeira).

CPT.: *Turbamulta* [Lab. 1840], ll. *turba multa* 'gran munió'. *Destorbaconverses*. *Destorbafestes*, «el qui mou enrenou en divertiment, festes, vegues etc.», DFgra. Na *Estorbajournals* (supra).

¹ Així i el fet que l'etimologia que n'he donat és complicada em fa pensar que potser *estabornir* és més aviat EX-TÜRBİNIRE, derivat de TURBO, -İNIS, 'remolí, romboll', amb una metàtesi **estorbenir* > *estabornir*, provocada per la influència de *tabor*, *estamordir*, *estordir*. — ² En oc. modern el TdF registra: prov. *treble*, llgd. *treboul* (i *treple*), mars. *trebo*, alpí *trebe*, i altres formes amb *ou* (potser no totes afrancesades): rodanès i llgd. i gc. *trouble* o *truble*; i el verb *treboulà*, llem. *treblà*, rodanès *troubà*, Var *turbula*. Excepció única que sé, i que assenyalo com a curiosa, és en gascó occidental (ja prop del domini cast. de *turbio* TURBIDUS): Landes *trebousà* «troublers», que ha de ser metàtesi de *trebezar* TURBIDARE (amb -D- > oc. -z-), amb l'adjectiu *trebous* «trouble» (Métivier, *Agric. d. Landes*, 742). — ³ «*Terbol*: torbido, torbo, annebbiato, opp. di chiaro; proprio de' liquori, cristalli, quando mancano di limpidezza; un po' *térbol*: torbidiccio; *terbolè*, *terbolosse*: far divenir torbido, intorbidarsi», Sant'Albino, *Diz. Piemontese-It.* II, 47a. — ⁴ M-Lübke se n'havia preocupat, i de primer creia que hi

podia haver una diferenciació de timbre en contacte amb la labial -b- (ZRPb. xxxix, 84); fixant-se només en l'oc. *trebol*; si no hagués ignorat el català s'hauria estalviat aquesta marrada, puix que en cat. hi ha la *r* entremig; i ell es fundava en un mot únic, bearn. *glebe* que creia provident de KLUBA, etimologia falsa com veié més tard. — ⁵ És versemblant que algun rastre espars de la base *TURBULUS vagi quedar a la nostra Península. Al costat del fr. *truble* 'espècie de salabre' Schuchardt (*Rom. Et.* II, 177-181, que és també gascó, veg. ALGc. IV, 1214) posava un ast. *trullón* 'espècie de bertról en forma d'hemisferi' (que troba en Booch-Árkossy); hi afegiria jo el nom de l'Estany *Trullo* pallarès, damunt Espot, a la vall de Peguera [1932], entre el Trecuro i l'Estany Negre, que alludiria al color de les aigües, no tan límpid com aquell ni tan fosc com l'altre. — ⁶ Testimoni balear de qualitat és el de Quadrado: referint-se a les estúpides escomeses dels integristes (mallorquins i barcelonesos): «En Rubió [i Lluç] me scriu tot llastimat: no li haguera jo aconsellat envestir de front el *trebolí*, y cas de ferho, havia de ser ab mà més fort» (carta confortant a Verdaguer, a. 1885, *Epist. Verd.* IV, 219). «Entre la línia de la guarda nacional i les barricades, hi havia un ample espai buid, pel qual rodaven, suauement, sobre ells mateixos, uns quants *trebolinets* de pols rossa, caragolant-se fins a esvaire-se», JnRoselló d. Son F. (trad. dels *Assaigs* de Turgénev, 28. 6f.). Quant a Verdaguer, també va usar la forma comuna (com ja hem vist supra, en la cita de *torbera* i altres), i repetidament en *Colom*: «--- l torp de los inferns regolfa --- de sa alenada al *terbolí*, molts barcos al fondo de las ayguas devallaren»; «y's rebat en son *terbolí* de flamas» (pp. 357, 288). Però *trebolí* ja en la sentimental narració del pagesívol, poeta: «totas ballavan --- un hereu --- semblava pregar-la de tirar-se al *trebolí*» (Inèd. Casac., pp. 203, 45); «Tiberiades --- montayes de sorra --- les mou en *trebolins* de polsaguera abrusadora 'l sirocco», *Diet. a Ta. Santa*, 117.10.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *torbat*, *torbar-se*, *torb*, *Raspa* de *Passaturbiello*, *torbera* 'ratxa forta', *Passaturbiello*, *turbera*, *torbeguera*, *torbejar*, *torpada*, *torba* 'pertorbació', +*torba* 'planta tòxica', *torpa*, *estorpa*, *trepó*, *tarponera*, *traponera*, *talponera*, *estorbès*, *torbàssia*, *torbació*, *torbadament*, *torbadina*, *torbador*, *torbadorament*, *torbaire*, *torbament*, *torbany*, *torbare*, *torbatiu*, *torbós*, *turbinós*, +*torbetat*, *torbisca*, +*torrabisca*, *terrabrisca*, *torbonada*, *aturbonat*, *Turbó*, *El Cant de les Turbes*, *turba de cap*, *túrbid*, *turbulent*, *terbolent*, *terbolenc*, *turbulència*, *turbulentament*, *turbina*, *turbinar*, *turbinat*, *turbinalla*, *contorbar*, *contorbació*, *contorbador*, *contorbament*, *contorbant*, *conturbar*, *atorbar*, *destorbar*, *estorbar*, *Estorbajournals*, *destorb*, *destorbador*, *destorbaire*, *destorball*, *destorbament*, *destorbarella*, *entorbar*, *destimburlat*, *estimburlat*, *estribullat*, *estrabullat*, *disturbi*, *pertorbar*, *pertorbació*, *pertorbable*, *imper-*